

JACQUES GAULTIER [LONDEN]
AAN CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)
[VOORJAAR 1649]
4950A

Antwoord op een verloren gegane brief van Huygens van voorjaar 1649.

Samenvatting: Gaultier heeft Huygens' zoon Constantijn ontmoet. Hij schrijft over de Bolognese luit van Laux Maler, die eerst in het bezit was van de koning en nu in zijn bezit is. Huygens kan hem kopen tegen dezelfde prijs als waarvoor de koning hem heeft aangeschaft.

Huygens' antwoord is verloren gegaan. Gaultier schreef opnieuw in augustus 1649 (**4790A**).

Datering: Huygens' zoon Constantijn jr. bracht een kort bezoek aan Londen in het gevolg van een gezantschap namens de Staten Generaal dat de terechtstelling van Karel I trachtte af te wenden. Constantijn jr. verliet Den Haag op 1 februari 1649 en keerde terug op 11 maart 1649. Gaultiers brief maakt de indruk een antwoord te zijn op een brief van Huygens, door deze geschreven naar aanleiding van bericht van Constantijn jr. over zijn ontmoeting met Gaultier. De datering 1652 (Land 1885, Land 1891, Worp 5, p. 144) is onjuist, evenals de aldaar gelegde verbinding met Huygens' zoon Lodewijk.

Primaire bron: Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug.: brief (dubbelvel, 17x28cm, abc | d; autograaf).

Vroegere uitgaven: Jonckbloet 1882, [Gaultier] nr. 4, p. CCIX-CCX: onvolledig (<J'ay receu celle ... en la calité de>).

— Worp 5, nr. 5223, p. 144: onvolledig (<J'ay receu celle ... quoy que ce fut>).

Namen: Jehan Ballard; Constantijn Huygens jr.; Jacobus I (koning van Engeland); Karel I (koning van Engeland); Luca Maler; Mary Woodhouse.

Plaatsen: Bologna; Engeland.

Glossarium: corpus (corpus van een luit); luth (luit); table (dekplaat).

Transcriptie

À Monsieur

Monsieur de Zulcum,

à La Haye.

Monseigneur,

J'ay receu celle dont il vous a pleu honnorer vostre serviteur. Le souvenir qu'avez des petitz devoirs que j'ay taché de vous rendre sont cy peu de chose qui ne mérite de vous le moindre remercement. J'ay eu cy peu de temps à faire quelque chose devant Monsieur vostre filx, que c'est plustost sa courtoisie que mon bien joué du luth. J'espère et mon ambition est, qu'aparavant que mon jeu de luth diminue, aller exprès pour avoir l'honneur de paroistre devant vous, comme celuy que je choisis pour en juger et me donner le dernier tiltre que j'y puis espérer.

Je vous diray doncq, Monseigneur, touchant le luth que désirez avoir de moy: Madame Staford m'en a parlé sans rien conclure, estant malaise. Si vous n'entendez mais raisons: ledit luth a esté choisi dans une quantité d'autre venant de Bolonnie et le seul de Laux Maller mort cent cinquans passés, et achetté par un nommé Jehan Ballard, jouer de luth de Sa Majesté, et luy a cousté soixante pistolles, le corps et la table seullement, depuis l'ayant fait accomoder et apporté en Angletterre durant la vie dudit Jehan Ballard. Jamais le Roy n'a sceu avoir ledit luth pour aucun argent ou menace que se fut, l'homme venant à mourir, et le luth et demeuré entre les mains de quelques pauvres | b | parans qui aprais plusieurs debats et marchez a-t-on donné cent livre esterlin. Et après le Roy me l'a donné qui est le seule chose que j'ay de reste après trent anné

de service. Et l'excellence d'un bon luth augmente ou diminue le jeu d'aucune personne. Je vous laisse don, Monseigneur, le juge de cette affaire. Il n'y aura jamais personne que vous qui l'aye pour quelque grand somme que se soit, et pour traiter avec vous comme avec celui que j'onore au denier point, si l'avez agrable, je vous enverray le luth et en jouerez et le montrerez et comparrez ainsy qu'il vous plaira est peult-estre que l'humeur vous passera et serez raçasié, en ayant joué, pourveu que me le renvoyez sein et sauf, je seray content. Et si le desireis avoir, le pris sera ce qui l'a cousté au Roy. J'aymerois mieux perdre le luth que de vous | c | desplaire en quoyque ce fut. Je ne désire rien plus que de me conserver en la calité de,

Monseigneur,

vostre très-humble et très-obéissant serviteur
J. Gaultier.

À celle fin que je me face tout à fait bien entendre, c'est que je vous enverray le luth sans aucun argent ou demande quelque le soit, pourveu que me le renvoyer sain et sauf.

Vertaling

Aan de heer van Zuilichem,

te Den Haag.

Mijnheer,

Ik heb de ¹brief ontvangen die u aan uw dienaar hebt willen schrijven. De herinnering die u hebt aan de luttele diensten die ik jegens u heb getracht te vervullen is zo'n geringe zaak, dat deze uw dank niet in het minst verdient. Ik heb zo weinig tijd gehad om iets voor mijnheer uw ²zoon te doen, dat er eerder sprake is van zijn hoffelijkheid dan de kwaliteit van mijn luitspel. Ik hoop, en dat is mijn streven, om, voordat mijn luitspel achteruit gaat, een speciaal bezoek aan u brengen, als aan iemand door mij uitgekozen om erover te oordelen en mij de laatste titel te geven die ik kan verwachten.

Ik zeg u daarom, mijnheer, betreffende de luit die u van mij wilt hebben: ³mevrouw Stafford heeft mij erover gesproken zonder tot een slotsom te komen, omdat zij ziek was. Maar als u mijn redenen wilt horen: deze luit is gekozen uit een groot aantal andere uit Bologna, en de enige van Luca Maler, dood sedert ⁴150 jaar, en gekocht door een zekere Jehan Ballard, luitspeler van Zijne ⁵Majesteit en hij heeft hem voor 60 ⁶pistolen gekocht, alleen het corpus en het bovenblad; daarna is hij aangepast en naar Engeland gebracht nog tijdens het leven van de genoemde Jehan Ballard. Nooit heeft de koning de bedoelde luit kunnen kopen voor geld of door een dreigement. Nadat de man is ⁷gestorven en de luit in handen van enkele arme nabestaanden is gebleven, heeft men hun na heel wat heen en weer gepraat honderd ⁸pond *sterling* gegeven. En daarna heeft

---

1. Huygens aan Gaultier, voorjaar 1649 (verloren?).

2. Constantijn Huygens jr.

3. Mary Woodhouse.

4. Gaultier overschat hier de tijd die verlopen was sinds Malers overlijden: Maler was geboren rond 1480 en overleed in 1552. Zijn zoon Sigismondo Maler, geboren rond 1505, overleed nog vóór hem, in 1542.

5. John Ballard kwam in 1620 dienst bij Karel prins van Wales en bleef in dienst na diens troonsbestijging als Karel I in 1625.

6. Een pistool is een goudstuk ter waarde van ongeveer *f* 8:10, zodat 60 pistolen ongeveer *f* 510 is.

7. Ballard stierf al in 1626.

8. Omgerekend *f* 1000. Het lijkt de luit te zijn, waarnaar Thomas Mace verwijst in zijn *Musick's monument* (Londen 1676), p. 48, met de woorden 'Mr. Gootiere, the Famous Lutenist in His Time, shew'd me One of Them [= een luit van Luca Maler], which the King Paid 100 l. for.'

de koning hem aan mij gegeven, het enige wat ik over heb na dertig jaar dienst. En de kwaliteit van een goede luit verbetert of verslechtert iemands spel. Ik laat u daarom, mijnheer, de beoordelaar zijn in deze zaak. Er is niemand anders ter wereld dan u aan wie ik voor hoeveel ook deze luit zou willen verkopen, en om met u te onderhandelen als met iemand die ik eer zoveel als mogelijk is, zal ik u, als u dat wilt, de luit sturen, zodat u erop kunt spelen, hem kunt laten zien en vergelijken zoals het u belieft. En misschien gebeurt het dat u er geen zin meer in hebt en er genoeg van hebt, na erop te hebben gespeeld. Als u hem mij gaaf en goed terugstuurt, zal ik tevreden zijn. Maar als u hem wilt kopen, moet u dezelfde prijs betalen als de koning. Ik zou deze luit nog liever verliezen dan u ergens in teleur te stellen. Ik wens niets liever dan te blijven,

mijnheer,

uw nederige en gehoorzame dienaar
Jacques Gaultier.

Om u mij geheel en al te laten begrijpen, zal ik u de luit sturen zonder enig bod of prijs, mits u mij die goed en gaaf terugstuurt.
